

УДК 659.3.351

Новикова І.В.*кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економіки та управління
Шосткинського інституту Сумського державного університету***Пригара І.О.***кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри економіки та управління
Шосткинського інституту Сумського державного університету*

ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ

АНОТАЦІЯ

У статті розглядаються політико-правові та організаційні засади інформаційної політики України в контексті реалізації курсу євроінтеграції. Доведена особлива роль у питанні інформування суспільства та забезпечення широкої громадської підтримки для євроінтеграційної політики України. Досліджена проблема нерівномірності розподілу елементів інформаційної інфраструктури в регіонах.

Ключові слова: європейська інтеграція, інформаційні процеси, інформаційні кампанії, громадська підтримка, інформаційне суспільство.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются политико-правовые и организационные принципы информационной политики Украины в контексте реализации курса на евроинтеграцию. Доказана важность информирования общества и обеспечения широкой общественной поддержки для евроинтеграционной политики Украины в целом. Проанализирована проблема неравномерности распределения элементов информационной инфраструктуры в регионах.

Ключевые слова: европейская интеграция, информационные процессы, информационные кампании, общественная поддержка, информационное общество.

ANNOTATION

The article reveals political, legal and organizational foundations of Ukrainian information policy that can only be understood in the context of realization of European integration course. Particular role has been shown in informing the public and providing broad public support for Ukraine's European integration policy. The problem of uneven distribution of elements of information infrastructure in the regions is analyzed.

Key words: European integration, information processes, information companies, public support, information society.

Постановка проблеми. Європейська інтеграція України відповідає життєвим інтересам українського народу, оскільки зміцнює безпеку держави та позитивно впливає на відносини України з іншими державами, підвищує рівень гарантій політичної незалежності України, сприяє зміцненню міжнародного авторитету України, створює передумови для повноцінної участі України в міжнародному розподілі праці та доступу до зовнішніх ринків, сприяє забезпеченню гарантій верховенства права, дотриманню прав людини, розвитку громадянського суспільства і демократії, побудові соціально орієнтованої ринкової економіки.

Водночас масштабність цього процесу, його всеосяжність та вплив на життя кожного громадянина робить необхідним здійснення потужної роз'яснювальної та комунікаційної роботи в Україні. Тому актуальним є питання інформу-

вання громадян про всі аспекти європейської інтеграції. Рівень обізнаності громадян у сфері європейської інтеграції, за даними соціологічних досліджень, особливо на регіональному рівні, є недостатнім, а громадська підтримка державного курсу України на поглиблення відносин з ЄС останнім часом суттєво знизилася, незважаючи на безперечне прагнення українців до повернення в європейську сім'ю, таке прагнення не підкріплюється об'єктивною інформацією про Європу, Європейський Союз та про наслідки реалізації положень Угоди про співпрацю.

Аналіз останніх досліджень. Питанням підготовки та проведення інформаційних кампаній присвячені дослідження таких учених, як С. Катліп, А. Сентер, Г. Брум, П. Лазарсфельд, К. Новак і К. Варнерід, Д. Грюніг і Т. Хант, П. Грін, Ф. Джефкінс. Цінність для дослідження становлять роботи польських науковців Т. Гобан-Класа, А. Кадрагіца, П. Чарновського та Б. Розвадовської, Р. Зубка, Й. Якубек, К. Долінської, Д. Пишної, Р. Собеха, які розглядають комунікативні, інституційні та соціологічні аспекти інформування громадськості (в тому числі з питань європейської інтеграції). У вітчизняній науці проблему підготовки і проведення інформаційних кампаній як форми здійснення зв'язків із громадськістю досліджували В. Бебик, В. Королько, В. Мойсєєв, Г. Почепцов, Є. Тихомирова. Але деякі питання проведення інформаційних кампаній саме на регіональному рівні залишаються відкритими.

Мета дослідження є розроблення теоретико-методологічного підходу до підготовки та проведення інформаційних кампаній у сфері європейської інтеграції на регіональному рівні.

Виклад основного матеріалу. Угода про асоціацію України з Європейським Союзом, яка була ратифікована Верховною Радою України та Європейським парламентом 16.01.2014 р., відкрила новий етап у співпраці України та ЄС. Угода спрямована на поступове зближення України та ЄС, формування необхідних умов для політичного діалогу в усіх сферах, запровадження умов для посилення економічних та торговельних відносин, які вестимуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС, посилення співробітництва у сфері юстиції, свободи та безпеки з метою забезпечення верховенства права та поваги до прав людини й основоположних свобод.

Угода побудована на основі тісних і тривалих відносин, спільних цінностей та принципів України та ЄС, таких як верховенство права, повага до прав і основоположних свобод людини, відданість принципам вільної ринкової економіки тощо.

Успішна реалізація державної політики європейської інтеграції можлива лише за умови її стабільної підтримки більшістю українського суспільства.

Інформація про євроінтеграційний процес є критично важливою для українського суспільства, адже від нього залежить доля та майбутнє кожного громадянина України. Важливим складником успішної реалізації європейського вектора є ефективне проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи з питань європейської інтеграції.

Головною метою такої роботи є підвищення рівня обізнаності українського суспільства щодо змісту реформ у контексті виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом.

Масштабність процесу європейської інтеграції України та впровадження положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, вплив цих процесів на життя кожного громадянина робить необхідним здійснення потужної роз'яснювальної та комунікаційної роботи. Адже, незважаючи на чітко зафіксовану на рівні нормативно-правових документів стратегію приєднання України до ЄС, сам цей процес, а також його наслідки для українських громадян часто залишається недостатньо зрозумілим широкому загалу, а отже, і весь процес викликає неоднозначну реакцію з боку різних груп. Особливо гостро ця проблема стоїть на регіональному та місцевому рівні, де все ще домінуючими є погляди на євроінтеграцію як на суто зовнішній процес, який не стосується внутрішніх перетворень країни та простих громадян [4].

Така ситуація зумовлена не досить результативною діяльністю органів державної влади на регіональному рівні та громадських організацій щодо інформування з питань європейської інтеграції. Як показує досвід реалізації Державної програми інформування громадськості України з питань європейської інтеграції впродовж 2007–2011 років, у роботі уряду й органів державної влади не використовується комплексний підхід, бракує знань основних засад підготовки і проведення інформаційних кампаній.

Як зазначається у відповідних документах Європейського Союзу, інформаційне суспільство стає важливою рушійною силою економічних, соціальних та технологічних змін і впливає на функціонування суспільства загалом і на відносини між окремими особами, групами і країнами на світовому рівні, надаючи більше можливостей зв'язку й обміну інформацією, зокрема, на транскордонному рівні, через глобалізацію широко доступних для суспільства мереж і служб.

Інформування є обов'язковим складником демократичного процесу прийняття управлінських рішень і гарантує право громадян на участь у державному управлінні шляхом отримання інформації про державну політику, діяльність органів влади й управлінські рішення. Об'єктивне і послідовне інформування сприяє підвищенню рівня обізнаності з цих питань та довіри громадян до влади і формуванню громадської підтримки державної політики.

Для нашої держави інформатизація – це шлях не лише до європейської інтеграції, але й до економічного добробуту, адже рівень розвитку інформаційного простору суспільства на сучасному етапі вирішальним чином впливає на економіку.

Цілями інформатизації в усьому світі, у тому числі й в Україні, є найбільш повне задоволення інформаційних потреб суспільства в усіх сферах діяльності, підвищення ефективності суспільного виробництва, сприяння стабілізації соціально-політичних відносин у державі на основі впровадження телекомунікаційних засобів [2].

Інформаційне суспільство стало ключовою темою стратегії XXI століття Європейського Союзу. ЄС започаткував низку ініціатив з підтримки та поширення нових інформаційних технологій і засобів зв'язку та водночас ухвалив заходи з контролю та зменшення ризиків, пов'язаних із розвитком інформаційного суспільства.

Очевидним є те, що ефективність інформаційних процесів прямо залежить від зацікавленості політичної еліти конкретної країни, від спільних зусиль держав-членів, відповідної цілеспрямованої державної політики, розроблення та реалізації спеціальних програм. Досвід Європейського Союзу переконує також у тому, що не менш важливим є створення системи мотивації залучення громадян до використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, надання найбільш важливих електронних послуг для громадян і підприємців [1].

Україна, як і більшість країн світу, перебуває на шляху до інформаційного суспільства. Проте для пересічних громадян нашої держави, особливо у регіонах, маленьких містечках, селах, проблеми формування інформаційного суспільства є досить далекими і не надто актуальними порівняно з проблемами зайнятості, соціального захисту, охорони здоров'я тощо. На рівні державного управління переважно усвідомлюються і вирішуються проблеми, пов'язані насамперед з інформаційною безпекою.

З 2004 по 2011 рік в Україні функціонувало дві Державні програми інформування громадськості з питань європейської інтеграції України. Однак жодна з них не виконала покладених на неї функцій через брак бюджетних коштів, відсутність чіткої та адекватної системи моніторингу реалізації завдань програм, брак взаємодії між владою та структурами громадянського суспільства тощо.

У 2013 році було прийнято і нині чинну Концепцію реалізації державної політики у сфері інформування та налагодження комунікації із громадськістю з актуальних питань європейської інтеграції України на період до 2017 року. Однак через скорочення видатків на виконання державних програм вона фактично не виконується.

У зв'язку з цим актуальною залишається низка таких проблем, як:

- забезпечення свідомої підтримки широким загалом українського суспільства процесу європейської інтеграції;
- істотний дисбаланс в інформаційній роз'яснювальній роботі на регіональному рівні;
- нерозуміння широким колом громадян взаємозв'язку між процесами європейської інтеграції та підвищенням рівня життя і політичної стабільності;
- існування реальних ризиків зменшення рівня підтримки громадянами процесів європейської інтеграції та вступу до ЄС. [5]

В Україні гостро стоїть проблема нерівномірності розподілу елементів інформаційної інфраструктури від регіону до регіону, а також між центром і регіонами. І якщо в столиці жваво обговорюють проблеми впровадження найсучасніших комп'ютерних технологій та систем супутникового зв'язку, то в регіонах, а тим паче на селі, нерідко навіть доступ до друкованих ЗМІ обмежений. Це означає, що інформація про соціальні процеси, про євроінтеграційні процеси, про державне будівництво дуже повільно доходить до віддалених ділянок інформаційного простору. Тому «буденна свідомість» на 15–20 років відстає від сучасних подій. Як наслідок, українські громадяни, які проживають у регіонах, живуть з менталітетом, сформованим ще в радянські часи під впливом газет СРСР, і не можуть прийняти нові реалії [5].

Залишати це в такому стані неможливо, тому що процеси євроінтеграції є стратегічним пріоритетом України. Тому питання формування інформаційних кампаній в українському політичному просторі вже вийшло за межі науково-теоретичних дискусій та виняткових проблем державного управління. Громадськість висловлює досить жорстко свою позицію про налагодження цілеспрямованої інформаційної кампанії, присвяченій безпосередньо Європейському Союзу та «Угоді про асоціацію між Україною та Європейським Союзом та Європейським співтовариством».

Висновки з цього дослідження. Відсутність або обмеженість інформації в регіонах про напрям розвитку України гальмує економічний та політичний розвиток суспільства і створює низку загроз для подальшого розвитку.

Для вирішення цієї проблеми пропонується:

- використовувати такий інструмент, як «інформаційна кампанія», який би дав змогу не тільки поширити конкретну інформацію, а і підвищити ефективність процесу інформування;
- враховувати особливості соціальних установок та потреб окремих груп населення, що дає змогу створити якісний інформаційний продукт, який буде сприйнятий визначеною аудиторією;
- створити можливість «оточити» людину інформаційними проявами за усіма можливими комунікаційними каналами та досягти таким шляхом синергетичного ефекту впливу.

Напрямами подальших досліджень є вивчення ставлення українського суспільства у північному регіоні до процесу європейської інтеграції і на основі отриманих даних визначення цільових груп для організації інформаційної діяльності стосовно популяризації проекту вступу в ЄС.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Єфімова В.В. Державна інформаційна політика України в контексті інтеграції в Європейський союз / В.В. Єфімова // Вісник Національної академії оборони України, №3(11), 2009. – С. 203–211.
2. Пахомова Н. Інформаційний голод у просторі, перенасиченому інформацією. – [Електронний ресурс] – Електронні дані: http://dialog.org.ua/project_ua
3. Погорелова І. Інформаційний простір: між шоу і стратегічним продуктом. – [Електронний ресурс]. – Електронні дані: http://dialog.org.ua/project_ua.
4. Стратегія комунікування європейської інтеграції в Україні. – [Електронний ресурс]. – Електронні дані: internews.ua/wp-content/uploads
5. Указ президента України № 43/2017 «Стратегія комунікації у сфері Європейської інтеграції на 2018–2021 роки». – [Електронний ресурс]. – Електронні дані: eap-csf.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/Strategy.doc.

REFERENCES:

1. Efimova V.V. (2009) "State Information Policy of Ukraine in the Context of Integration into the European Union" Bulletin of the National Academy of Defense of Ukraine. No. 11, P. 203–211.
2. Pakhomova N. (2011) "Information hunger in the space saturated with information". [Online] http://dialog.org.ua/project_ua_full.php?m_id=9986 (Accessed 16 December 2017).
3. Pogorelova I. (2013) "Information space: between the show and the strategic product" [Online] http://dialog.org.ua/project_ua_full.php?m_id=9786 (Accessed 16 December 2017).
4. Strategy of Communicating European Integration in Ukraine [Online] <http://internews.ua/wp-content/uploads> (Accessed 16 December 2017).
5. Decree of the President of Ukraine No. 43/2017 "Strategy of Communication in the Field of European Integration for 2018-2021" [Online] <http://eap-csf.org.ua/wp-content/uploads/2017/07/Strategy.doc> (Accessed 15 December 2017).

Novykova I.V.
*Candidate of Economic Sciences,
Senior Instructor at Department of Economics and Management,
Shostka Institute of Sumy State University*

Pryhara I.O.
*Candidate of Economic Sciences,
Senior Instructor at Department of Economics and Management,
Shostka Institute of Sumy State University*

FORMATION OF THE INFORMATION SOCIETY IN UKRAINE IN THE CONTEXT OF INTEGRATION IN THE EUROPEAN UNION

European integration of Ukraine corresponds to the vital interests of the Ukrainian people, since it strengthens the security of the state and positively affects Ukraine's relations with other states, increases the level of guarantees of Ukraine's political independence, promotes strengthening of the international authority of Ukraine, creates the prerequisites for Ukraine's full participation in the international division of labour and access to external markets, contributes to ensuring the rule of law guarantees, human rights, the development of civil society and democracy, the construction of socially oriented market economy.

At the same time, the scale of this process, its comprehensiveness, and its impact on the life of every citizen makes it necessary to carry out powerful explanatory and communication work in Ukraine.

Ukraine, like most other countries of the world, is on the way to the information society. However, for the ordinary citizens of our country, especially in the regions, small towns, villages, the problems of the formation of the information society are rather distant and not very relevant in comparison with the problems of employment, social protection, healthcare, etc.

In 2013, the Concept of implementation of state policy in the field of information and establishing communication with the public on topical issues of European integration of Ukraine for the period until 2017 was adopted and is currently in force. However, due to the reduction of spending on state programs, it is not actually implemented.

In this regard, a number of problems remain: a significant imbalance in the informational explanatory work at the regional level; lack of understanding among the general public of the interrelationship between the processes of European integration and raising the standard of living and political stability; the existence of real risks of reducing the level of citizenship support for European integration processes and accession to the EU.

To solve these problems, it is proposed:

- use an instrument such as an “information campaign” that would allow not only to disseminate specific information but also to increase the effectiveness of the information process;
- take into account peculiarities of social settings and the needs of certain groups of the population, which allows creating a high-quality informational product that will be perceived by a certain audience.